

شیخ زنجانی از انحراف تا اعدام شیخ فضل الله

۲۷ تیر ۱۳۹۴ ساعت ۰:۰۶

در این اثر بیش از هر چیز به مسیر و سرگذشت حیرت آور و چرخش کامل اعتقادات سیاسی و دینی شیخ ابراهیم زنجانی بعنوان یک فعال سیاسی تاثیر گذار و بسیار پر جنب و جوش در جریانات تاریخ مشروطیت ایران میپردازد.

شیخ ابراهیم زنجانی، نامی آشنا است برای کسی که مطالعه‌ای هرچند مختصر در رابطه با مشروطه و مخصوصاً ماجرای دادگاه و اعدام شیخ فضل الله نوری داشته است.

مرحوم حجت الاسلام علی ابوالحسنی(ره) با تحقیق جامعی که حول این شخصیت داشته، تمام سعی خود را کرده با رعایت انصاف علاوه بر معرفی این شخصیت افکار و اعمال او را در ترازوی نقد بگذارد. ما هم به مقتضای بحث این کتاب، بخشهای آن را به صورت مختصر معرفی می کنیم. امید است که شوقی را برای مخاطب عزیز ایجاد کنیم تا این کتاب سراسر عبرت را مطالعه کنند. این کتاب در هشت بخش تنظیم شده است و در خاتمه هم ضمیمه ای با موضوع مقامات ولای پیامبر و ائمه (علیهم السلام) اضافه شده است. موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران این کتاب را در بهار ۱۳۸۷ به چاپ دوم رسانده است.

معرفی قسمت های مختلف کتاب

بخش اول حاوی زندگی نامه شیخ ابراهیم و اتفاقاتی که در دوران تحصیل و ازدواج اول برای او اتفاق افتاده می باشد و شاید بتوان گفت معدود نقاط روشن زندگی وی را می توان در همین دوران و بخش جستجو کرد، خصوصاً در زمانی که شیخ ابراهیم زنجانی به زنجان بازگشته و با مبلغ بهائی به مناظره می پردازد. درست بعد از همین مناظره آوازه او در زنجان می پیچد و این مشهوریت باعث نشست و برخاست او با بزرگان می شود. در بخش دوم جناب ابوالحسنی به اتفاقات بعد از ازدواج دوم و آشنایی با میربهاء تاجر ثروتمند اشاره می کند که همین آشنایی باعث شهرت بیشتر و رو آوردن ثروت به سمت زنجانی می شود. نکته جالبی که در زندگی شیخ زنجانی می شود به صورت مشخص دید، افراط و تفریطی است که از همان دوران طلبگی در شخصیت او به وضوح قابل مشاهده است و این حالت تا زمان مرگ وی هم ادامه پیدا می کند. جناب ابوالحسنی به این نکته هم اشاره کرده و زندگی او را به دو نیم تقسیم کرده است یکی از زمان تولد تا زمان ازدواج دوم که بیشتر به مسائل شرعی مقید بوده و بعد از ازدواج دوم و ثروتمند شدن و آشنایی با بزرگان استحاله او شروع می شود تا به نقطه مقابل نقطه اول می رسد. مولف در این بخش با اشاره به آشنایی شیخ با نشریات و رمانهای خارجی و همچنین رفت و آمد با وزیر همایون و در نتیجه شدت گرفتن استحاله وی اشاره می

در بخش سوم زمانه زنجانی را به مشروطه اول می‌رساند، در این دوران زنجانی با ترفندهای مختلف نماینده مردم زنجان در مجلس می‌شود اتفاقات این دوران و اتهامات و تحریفاتی که شیخ به سود خود بیان کرده، به خوبی توسط جناب ابوالحسنی بیان شده است. نکته دیگری که در این بخش قابل ذکر است آشنایی با تقی زاده و تحت تأثیر قرار گرفتن شیخ از اوست. این تأثیر را می‌توان تا پایان عمر سیاسی وی مشاهده کرد. ستیز با روحانی والا مقام شهر زنجان ملا قربانعلی زنجانی که در نهایت هم به تبعید او انجامید شروع اش در همین دوران بوده است. و نکته مهم دوران زندگی زنجانی عضویت در انجمن ماسونی است. شیخ علاوه بر عضویت در لژ ماسونی در جامع آدمیت که ادامه فراموشخانه ملکم خان است عضو شده و در جلسات آنجا هم شرکت فعال داشتند.

زنجانی بعد از انحلال مجلس اول نوشته رمان گونه ای به نام شراره استبداد دارد که در آنجا با استفاده از اسامی فرضی ماجرا ها و نظرات خود را در رابطه با اطرافیان اش را بیان می‌کند. به اعتقاد مؤلف این اسامی یک مصداق خارجی در زندگی شیخ دارد و جناب ابولحسنی این افراد را شناسایی کرده است. یکی از این افراد اردشیر جی است که زنجانی به خوبی در مکتب وی تربیت می‌شود. بزرگترین اثری که زنجانی از اردشیر جی گرفته را می‌توان در برخورد زنجانی با فقیهان هم عصر خود به خوبی مشاهده کرد.

در مشروطه دوم انحراف زنجانی به اوج می‌رسد و آن هم حکم اعدامی است که به عنوان دادستان در دادگاه فرمایشی شهید بزرگوار شیخ فضل الله نوری صادر می‌کند. از دیگر مواردی که در این بخش جناب ابولحسنی به آن اشاره کرده عضویت در حزب دمکرات ایران و دفاع از تقی زاده به بهای بدگویی به آخوند خراسانی و سایر علما که به خوبی محو شدن زنجانی در تقی زاده را در این ماجرا می‌شود دید. در این بخش علاوه بر موارد ذکر شده، رویدادهای حساس این دوران و اتفاقاتی مثل اولتیماتوم ۱۹۱۱ روسیه به ایران و موارد دیگر هم بیان شده است.

در بخش پنجم این کتاب مولف افعال زنجانی را از کودتای سوم اسفند تا عصر پهلوی بیان می‌کند. اولین موضوع بحث نمایندگی مجلس چهارم و چالش باشهید بزرگوار مدرس می‌باشد. ما به کرات نفرت زنجانی از شهید مدرس را در جاهای مختلف می‌بینیم به طوری که معمولاً در نوشته هایش کنار اسم شهید مدرس یک ناسزا آورده است. البته جناب ابولحسنی دلایل متعددی را برای این دشمنی وی با شهید مدرس بیان کرده اند. در ادامه بحث همراهی زنجانی با سوسیالیست ها در حمایت رضاخان را می‌بینیم که البته جناب ابولحسنی رفتار رضا خان با همین طرفداران اش را آورده است. البته زنجانی همانگونه که در برابر شاهان قاجار و افراد سرشناس دیگر کرنش می‌کرد در برابر رضاخان هم کرنش کرده است.

مولف در بخش ششم این کتاب به دوران پیری این شیخ پر ماجرا اشاره می‌کند دورانی که زیاد به مسائل سیاسی نمی‌پردازد و فقط به ترجمه آثار اروپایی و رمانهای مختلف می‌پردازد. دورانی که به خوبی دوری وی از مکتب تشیع مشاهده می‌شود و در

نهایت در پاییز ۱۳۱۳ دفتر عمرش بسته می شود. در بخش هفتم جناب ابوالحسنی زنجانی را قبل از اینکه وارد دادگاه عدل الهی بشود او را در دادگاه تاریخ محاکمه کرده است. در این بخش زنجانی از دیدگاه امام خمینی (ره) و سایر علما و شاهدانی که با وی رفت و آمد داشتند مورد نقد قرار گرفته است. مسائلی چون بی قیدی به حجاب، شرب خمر، بی احترامی به ائمه اطهار(علیهم السلام) اشاره شده استدر بخش انتهایی هم به بررسی و نقد خاطرات منتشر شده زنجانی تعلق دارد. در این بخش آقای ابولحسنی خاطرات زنجانی را به بخش های مثبت و منفی تقسیم کرده است که این نشان از انصاف وی دارد. درانتها هم حجت الاسلام ابوالحسنی بحثی را در مقامات ولای پیامبرو ائمه (علیهم السلام) در هستی آورده است.

در این اثر بیش از هرچیز به مسیر و سرگذشت حیرت آور و چرخش کامل اعتقادات سیاسی و دینی شیخ ابراهیم زنجانی بعنوان یک فعال سیاسی تاثیر گذار و بسیار پر جنب و جوش در جریانات تاریخ مشروطیت ایران میپردازد. زنجانی که پس از تحصیل علوم دینی در نجف و بازگشت به زنجان در مسیر حراست از دین وهمسویی با علمای تشیع در دوران قاجار به میانسالی میرسد، با پیدایش جریانات غربگرای مشروطه خواهی با قرار گرفتن در صف اول پیوند خوردگان با لژهای فراماسونی و جمعیت های تندرو سکولار، در جهت تخریب مبانی اسلام و تشیع در بین عوام و نخبگان در مشروطیت اول و نیز عصر پهلوی اول از هیچ تلاشی فرو گذار نمیکند، در این مسیروطی شده توسط شیخ ابراهیم میتوان از موارد زیر که مشروح آن در کتاب ذکر شده یاد کرد:

– اصرار شیخ ابراهیم بر اعدام شیخ فضل الله نوری بعنوان یکی از دادستانهای دادگاه محاکمه وی و قرائت اتهام نامه ای تند و تیز بر علیه وی

– عضویت و فعالیت موثر در حزب دمکرات و شیفتگی به شخصیتها و جریانات تندرو سکولار همچون یپریم خان، تقی زاده و ...

– عضویت در لژ فراماسونی انگلیس در تهران

– ریاکاری و نفاق در تظاهر به متشرع بودن و سوء استفاده از لباس روحانیت در ترویج التقاط دینی و ایجاد بدبینی و تمسخر نسبت به عقاید، مناسک و آئین های مذهبی تشیع چون زیارت حج و کربلا، مراسم عزاداری اهل بیت(ع)، مساله حجاب و

....

– همکاری با سوسیالیستها در حمایت از رضاخان و دشمنی با آیت الله مدرس و همفکران ایشان

– گرایش به وهابیت و زیر سوال بردن اصل توسل به ائمه اطهار معصومین (ع)

مولف اثر، حجه الاسلام علی ابولحسنی (منذر) که از برترین محققان و پژوهشگران شیعی تاریخ معاصر میباشند در انتهای کتاب، بدلیل عقاید مضموم ضد شیعی که شیخ ابراهیم زنجانی در خصوص ولایت ائمه معصوم(ع) ارائه کرده، در دفاع از اصل توسل به اهل بیت (ع) و ولایت تکوینی ائمه اطهار معصومین(ع) در تشیع مفصلا با شواهد فقهی و تاریخی، به دفاع از این اصل شیعی و اسلامی پرداخته اند.

برای خرید اینترنتی کتاب [اینجا](#) کلیک نمایید.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/20635/للااله-فض-اعدام-انحراف-زنجاني-شيخ>